

FNP- Noardeast-Fryslân

#Dúdlík

FNP-verkiezingsprogramma 2019 – 2022

FNP Verkiezingsprogramma 2019-2022

Voor de gemeente Noardeast Fryslân

Met ingang van 1 januari 2019 is de gemeente Noardeast-Fryslân een feit. De nieuwe gemeente is ontstaan uit de gemeentes Dongeradeel, Kollumerland ca. en Ferwerderadeel. De nieuwe gemeente is een uniek stukje Fryslân/Nederland, waar wij trots op zijn en voor willen staan.

Naast de stad Dokkum bestaat de nieuwe plattelandsgemeente uit zo'n 52 dorpskernen en vele buurtschappen. Deze schaalvergroting gaat van invloed zijn op de wijze waarop deze nieuwe gemeente bestuurd moet worden. Dit zal de nodige aandacht vragen van de bestuurders en de politieke partijen.

Wat voor de FNP niet verandert, is dat wij ons in zullen blijven zetten voor de materiële, sociale en culturele belangen van alle inwoners van onze nieuwe gemeente.

Kernwaarden FNP

De kernwaarden van de FNP zijn de uitgangspunten voor het verkiezingsprogramma 2019-2022. Deze waarden geven richting aan het dagelijks politiek handelen van de FNP in de nieuwe gemeente Noardeast-Fryslân. Deze kernwaarden vormen het anker en het kompas van de FNP.

- **Democratie:** De FNP vindt dat de macht over de overheid van het volk is. Het openbaar bestuur moet de mensen zoveel mogelijk betrekken bij het openbare bestuur.
- **Federalisme:** De FNP is voor een staatsinrichting waarbij de mensen en de lokale gemeenschappen de bevoegdheden en middelen hebben om hun eigen leefruimte zoveel mogelijk zelf vorm te geven. De FNP vindt dat meer bevoegdheden naar de provincies moeten en is voor een sterker provinciaal bestuur en daardoor in sterker Fryslân.
- **Internationalisme:** De FNP zoekt naar wat mensen met elkaar verbindt en ziet de wereld als een federatie van gemeenschappen. Mensenrechten en respect voor andere culturen en levensovertuigingen staan daarbij centraal.
- **Taal en Cultuur:** Taal en cultuur dragen sterk bij aan de identiteit en daarmee het welzijn van mensen. De FNP wil de Fryske identiteit versterken en zet zich daarom in voor de Fryske taal en cultuur. De FNP zet zich in voor een Fryslân, waar ook andere talen en culturen gerespecteerd, gepraktiseerd en gewaardeerd worden, net als het Stadsfrysk en andere lokale dialecten.
- **Ondernemerschap:** De FNP wil eigen initiatief, creativiteit, verantwoordelijkheid en ondernemerschap ruimte geven, mensen en gemeenschappen moeten in staat zijn om zich optimaal te kunnen ontwikkelen.
- **Solidariteit.** De FNP is een partij van gemeenschappen. Om solidariteit te kunnen behouden moet begrip en respect tussen arme en rijk, jong en oud, gezond en ziek behouden en versterkt worden. Niemand moet aan de zijlijn komen te staan.
- **Duurzaamheid:** De FNP wil een duurzame wereld achterlaten aan onze kinderen. In plaats van potverteren zoekt de FNP naar economische bestaansvormen die een beter evenwicht garanderen tussen consumeren en conserveren.

In de volgende hoofdstukken wordt uitgewerkt wat deze kernwaarden betekenen voor het FNP verkiezingsprogramma 2019-2022 gemeente Noardeast Fryslân.

1. Inwoner en bestuur

Openbaar bestuur

Het bestuur en de politiek zijn er voor de mensen en niet andersom. Iedereen moet zoveel mogelijk mee kunnen praten over belangrijke onderwerpen, die in de gemeente spelen. De bevolking moet in alle openheid meegenomen worden bij nieuwe ontwikkelingen door bijvoorbeeld inspraakavonden en het bezoeken van gemeenschappen om daar de informatie vandaan te halen.

De FNP wil naar de burger luisteren en zet de deur voor eenieder open. Dat betekent dat fractievergaderingen openbaar waren, zijn en zullen blijven, ze staan open voor alle inwoners.

De burger is niet alleen de klant, die gebruik maakt van de diensten van de gemeente, maar ook de kiezer van zijn eigen bestuur en daarmee verantwoordelijk voor dit bestuur. Wij dagen de inwoners uit om met nieuwe initiatieven te komen en mee aan de slag te gaan.

Doordat de gemeente groter wordt, ontstaat het gevaar dat de afstand tussen burger en bestuur ook groter wordt. De FNP vindt dat het bestuur van de nieuwe gemeente Noardeast-Fryslân dicht bij de burger moet staan.

Het is daarom belangrijk om te werken aan een nieuw dorpen- en wijkbeleid. Het uitgangspunt van dit beleid moet zijn, dat

- zoveel mogelijk uitgegaan wordt van de eigen kracht van dorpen en wijken,
- dorpsbelangen en wijkraden het eerste aanspreekpunt zijn als vertegenwoordiger van de lokale gemeenschap. Zij hebben een coördinerende rol in het dorp of de wijk als het gaat over leefbaarheid,
- een dorps- of wijkfonds daarbij noodzakelijk zijn om met nieuwe initiatieven aan de slag te gaan,
- elke dorp een ontmoetingsplek moet blijven houden,
- dorpscoördinatoren (ambtenaren) voor korte lijnen zorgen tussen dorp en gemeente.

De FNP wil jongeren een eigen inbreng geven binnen de gemeentepolitiek. Dit kan door bijvoorbeeld een jongerenadviesraad of jongerenparlement.

Financiën en bedrijfsvoering

De FNP is voor een verstandig en gezond financieel beleid. De OZB kan alleen maar verhoogd worden als de gemeente de noodzaak daarvoor aantoont en de burger het weer terug ziet. De woonlasten moeten evenredig verdeeld worden en de gemeentelijke lasten mogen niet boven het gemiddelde in de provincie Fryslân uitstijgen. Voor grote projecten zal altijd een kosten/baten analyse gemaakt moeten worden. De gemeente moet met terughoudendheid en een kritische blik externe 'experts' inhuren.

Een sluitende meerjarenbegroting is belangrijk en hieraan worden geen concessies gedaan, maar daarbij moet wel ruimte zijn voor nieuw beleid. Een reële reserve is noodzakelijk om risico's af te kunnen dekken. Het ambtelijk apparaat is toegerust op haar taken, maar niet groter als noodzakelijk. Een goed opleidingsbudget is noodzakelijk om kennis zoveel mogelijk in eigen huis te hebben. De eerste jaren zal geïnvesteerd moeten worden om de culturen tussen de verschillende organisaties dicht bij elkaar te krijgen.

2. Gemeenschap

Taal, cultuur en sport

Taal

Het Frysk is de meest gesproken taal in Noardeast-Fryslân. Een gelijkwaardige positie van het Frysk met het Nederlands is een voorwaarde om een volwaardige Fryske cultuur vorm te kunnen geven.

De FNP vindt dat de gemeente een voorbeeldfunctie heeft in het actief gebruiken van de Fryske taal. Dit zal duidelijk naar voren moeten komen in het werven en selecteren van personeel. Kwaliteit van personeel staat voorop, maar een positieve houding ten aanzien van de Fryske taal en bereid zijn om de taal te leren is belangrijk. Contactambtenaren gebruiken de Fryske taal (schrijven en praten).

De FNP wil nieuwe inwoners welkom heten met onder andere informatie over meertaligheid.

Cultuurhistorie

De cultuurhistorie van Noardeast-Fryslân is terug te vinden in musea, monumenten, kerken en tal van gebouwen en waardevolle landschapsobjecten. De beschermde stads- en dorpsaangezichten zijn als geheel een monument. Door gemeentelijk monumentenbeleid wil de FNP dit vastleggen en bewaren.

De FNP steunt de bescherming van archeologische, cultuurhistorische en andere waardevolle landschapselementen. De FNP is ook voor het behouden van beeldbepalende woonhuizen, boerderijen en kerken. Een nieuwe bestemming moet in de omgeving passen.

Cultuur

Korpsen, toneel en andere cultuurvormen zijn rijk vertegenwoordigd in Noardeast-Fryslân. Daarom moeten wij inzetten op het behouden en versterken hiervan. Cultuur zal in de toekomst in een krimpende regio van grote waarde zijn voor de leefbaarheid. Daarom moet geïnvesteerd worden in de culturele infrastructuur van deze regio.

Sport

De FNP wil meer aandacht geven aan sporten in de openbare ruimte. Sport is belangrijk voor jong en oud. Daarnaast heeft sport een verbindende factor binnen een gemeenschap en is goed voor de volksgezondheid. Iedereen moet de mogelijkheid hebben om mee te kunnen sporten. Daarom moet geïnvesteerd worden in de recreatieve sporten. De buurtsportcoach heeft hier een belangrijke rol in.

In de sport-cultuurnota moet worden vastgelegd wat wij de komende jaren op dit gebied willen bereiken. De FNP wil dat Fryske sporten zoals kaatsen, fierljeppen, skûtsjesilen en Frysk dammen een plek krijgen in die sport-cultuurnota en steun van de gemeente.

3. Zorg en Welzijn

Sociaal beleid, volksgezondheid en onderwijs

Sociaal beleid

De FNP is een Fryske, maar ook sociale partij. Er voor elkaar zijn en de gemeenschap zijn erg belangrijk daarin. Tegelijk wil de FNP iedereen aanspreken op de eigen verantwoordelijkheid en inzet. Actief en volwaardig deelnemen aan het sociale en maatschappelijke leven moet mogelijk zijn.

Het is belangrijk dat iedereen met een uitkering zich naar vermogen inzet als vrijwilliger bij projecten van de gemeenschap. De FNP vindt dat gekeken moeten worden naar kansen, mogelijkheden en oplossingen in plaats van naar beperkingen.

De FNP vindt aandacht voor de thema's laaggeletterdheid en schuldenproblematiek erg belangrijk. Deze twee thema's zijn met elkaar verbonden en vormen een groot maatschappelijk probleem, ook in onze gemeente.

Vluchtelingen die op grond van de Nederlandse wet een plek toegewezen krijgen in onze gemeente willen wij gastvrij onthalen en zoveel mogelijk opnemen in de gemeenschap. Taallessen hebben daarbij prioriteit en vereisen een goede gemeentelijke begeleiding.

Volksgezondheid

De gezond van de inwoners van Noardeast-Fryslân is belangrijk. In het kader van 'de gezonde school' is de FNP voorstander om kinderen op basisscholen fruit te geven. Het voortgezet onderwijs moet uitgedaagd worden om gezonde streekproducten in de kantine aan te bieden.

De FNP vindt dat de alcohol en drugsproblematiek in Noardeast-Fryslân hard moet worden aangepakt.

Ouderen en mensen met een beperking moeten zo lang mogelijk in hun eigen huis kunnen blijven wonen. Het stimuleren van mantelzorgers heeft voor de FNP dan ook prioriteit.

Het is erg belangrijk dat ouderen met de juiste zorg in de dorpen kunnen blijven wonen. De FNP wil in elk dorp of cluster van dorpen een model 'Nije Spiker' dichtbij de mensen hebben. Ook de wijkteams moeten hierin dicht bij de inwoners komen. Noardeast-Fryslân moet een dokterspost hebben die 24/7 open is. De voorzieningen van de Sionsberg bieden hierin goede mogelijkheden om te benutten. De FNP is van mening dat eenvoudige medische ongemakken in de regio behandeld moeten kunnen worden en niet naar Leeuwarden of Drachten moet worden gereisd. Ambulanceposten moeten voldoende dekking hebben in Noardeast-Fryslân.

Onderwijs

De gemeente is verantwoordelijk voor de kwaliteit van de kinderopvang en peuterspeelzalen. Naast de wettelijke eisen wil de FNP inzetten op tweetaligheid (Frysk en Nederlands) bij de kinderopvang en de peuterspeelzalen.

Mocht sluiting dreigen voor basisscholen door een terugloop van leerlingen, dan zal ingezet moeten op samenwerkingscholen om spreiding en kwaliteit te kunnen behouden. De FNP heeft specifieke aandacht voor de bereikbaar- en beschikbaarheid van openbaar basisonderwijs in de gemeente.

Het basis- en middelbaar onderwijs geeft kinderen volop mogelijkheden om talenten te ontwikkelen. Meertaligheid, (Frysk, Nederlands en Engels) maken daar deel vanuit. Duurzame huisvesting is daarbij een basiseis.

De FNP vindt goed voorgezet onderwijs in onze gemeente erg belangrijk. Alle soorten voortgezet onderwijs moeten zoveel mogelijk in onze gemeente beschikbaar en bereikbaar zijn. Bedrijfsleven en gemeente werken samen om de jeugd een goede opleiding te geven en voor een baan in de regio te zorgen. Voor een goede bereikbaarheid van scholen zijn veilige fietsroutes van groot belang. Daarnaast zorgt de gemeente voor goede accommodatie voor bewegingsonderwijs.

De FNP vindt dat algemene muzikale vorming onderdeel is van het basisonderwijs. Daarnaast verzorgt de muziekschool muzieklessen voor jong en oud. De gemeente moet een degelijk financieel beleid ontwikkelen om de muziekschool een gezonde toekomst te bieden.

4. Werkgelegenheid, bedrijven en recreatie

Economische zaken

Door de Centrale As en de geplande aanpassing van 'de Skieding' is de verbinding met Noardeast-Fryslân sterk verbeterd. Nu is de gemeente aan zet om de economische ontwikkeling daarmee te stimuleren. Het MKB, de Landbouw en het toerisme zijn belangrijk voor de werkgelegenheid. Noardeast-Fryslân kan zich beter profileren als aantrekkelijke MKB-gemeente. De verbinding moet worden gezocht tussen de gemeente, het bedrijfsleven en onderwijsinstellingen om de werkgelegenheid te bevorderen. De bedrijfs-contactambtenaar heeft veel kennis over de wensen en problemen van het bedrijfsleven en vormt hierin een belangrijke schakel.

In het aanbestedingsbeleid van de gemeente wordt in eerste instantie gekeken naar de eigen bedrijven in onze gemeente en de regio. De gemeente zorgt voor voldoende ruimte en goed onderhouden bedrijfsterreinen en faciliteert waar mogelijk bestaande bedrijven om zicht verder te ontwikkelen.

De aanleg van glasvezel, maar ook draadloos internet is essentieel voor een sterke innoverende economie. Hier moeten we naar blijven streven en blijven verbeteren.

MKB

Ruimte voor het MKB om zich te ontwikkelen leidt tot meer banen en werkgelegenheid. De weg naar duurzaamheid is ingezet. Dit geeft een uitdaging, maar ook volop kansen en mogelijkheden, zoals het gasvrij maken van woningen en bedrijven en de omschakeling naar groene energie.

MKB-ondernemers in de detailhandel mogen zelf bepalen of zij op zondag open zijn of niet.

Landbouw en veeteelt

Een gezonde landbouw is van levensbelang voor alle mensen. Het is een belangrijke bedrijfstak in onze gemeente. Schaalvergroting is amper nog tegen te houden, maar heeft wel grote gevolgen voor het landschap en milieu. Inpassing van grotere bedrijven in het landschap vraagt om maatwerk (nije pleats procedure) en er zullen eisen gesteld moeten worden aan de gebouwen en beplanting.

De FNP streeft naar meer harmonie tussen landbouw, natuur en landschap. De FNP is voor meer natuur-inclusieve landbouw en biodiversiteit. Alternatieve milieuvriendelijke

vormen van landbouw moet gestimuleerd worden, zoals boeren die volledig overgaan op biologische landbouw en eigen streekproducten. De FNP is tegen nieuwe bio-industrieën in de gemeente.

Voor de instandhouding van de populatie weidevogels zijn boeren een belangrijke speler, door bijvoorbeeld biodiversiteit te vergroten. De buitendijkse zomerpolders moeten geschikt zijn en blijven voor bedreigde weidevogels. Samenwerking met de vogelwacht en andere instanties is op dit gebied belangrijk.

Toerisme en recreatie

Toerisme trekt veel mensen naar Noardeast-Fryslân, het stimuleert de economie en levert werkgelegenheid op. Recreatieondernemers zijn verantwoordelijk voor het toeristische product. Om Noardeast-Fryslân beter op de toeristische kaart te krijgen moet extra inspanning gedaan worden. Noardeast-Fryslân moet een sterker recreatiemerken worden. De marketing van "ontdek NE-Fryslân" moet gestimuleerd worden.

De FNP steunt het project Holwerd aan Zee en het Súd-Ie project, maar het is ook belangrijk dat andere bijzondere objecten en natuurgebieden onder de aandacht gebracht worden van een breder publiek. Zo vindt de FNP dat Noardeast-Fryslân zeer geschikt is voor duurzame toerisme en ecotoerisme (kleinschalig toerisme in de natuur) en wil dit bevorderen. De FNP vindt ook dat de vaargeul naar Ameland verbeterd moeten worden, dit zal ook het dagtoerisme in onze gemeente bevorderen.

Duurzaamheid en klimaat

Noardeast-Fryslân moet zijn ambitie tonen voor een gezond en schoon milieu. Wij willen net als andere ambitieuze gemeentes in 2040 energieneutraal zijn. Om dit te bereiken wil de FNP een energie-coördinator aanstellen, die inwoners en bedrijven voorlicht en stimuleert om dit doel te bereiken.

De gemeente kan inzetten om het isoleren van woningen te bevorderen, zo nodig door het verstrekken van subsidie. Ook moet de gemeente hierin het goede voorbeeld geven door het plaatsen van zonnepanelen op scholen en andere overheidsgebouwen. De gemeente moet ook de plaatsing van zonnepanelen op daken van bijvoorbeeld stallen en bedrijfsgebouwen stimuleren. Ook een energiezuinige straatverlichting, welke goed is voor mens en dier, behoort tot de mogelijkheden.

Circulaire economie

Daarnaast wil de FNP de circulaire economie stimuleren door samen met andere partijen actief aan de slag te gaan. De gemeente moet hier zelf weer het goede voorbeeld geven, door de circulaire economie in haar bedrijfsvoering mee te nemen. Ook stimuleren wij dat dit een onderdeel is en blijft van de streek- en samenwerkingsagenda met andere gemeentes en het MKB. De FNP wil de energieconsumptie verminderen door goede voorlichting en passende maatregelen.

Ten aanzien van windenergie op de vaste wal conformeren wij ons aan het provinciale FNP-beleid.

De FNP is tegen gaswinning, maar vindt als er geen ontkomen meer aan is dat er vooraf goede afspraken gemaakt moeten worden. Er moet een waarborgfonds komen voor mensen die schade hierdoor oplopen.

Opslag van nucleair afval en CO₂ in de grond is voor de FNP geen optie.

Door de klimaatverandering zullen wij ons moeten voorbereiden op hevige regenbuien in korte tijd. Het bergen van dit water moet een hoge prioriteit hebben, verstening in

dorpen en wijken moet tegen gegaan worden. Meer groen zorgt voor een betere waterberging en doorvoer.

5. Wonen en omgeving

Ruimtelijke ordening en volkshuisvesting

Wonen in Noardeast-Fryslân

De FNP vindt dat iedereen moet kunnen wonen waar hij of zij dat wil, maar we moeten ons wel realiseren dat de geo-sociale omstandigheden in de komende decennia gaat veranderen. Hiervoor hebben de 6 gemeentes in ANNO-verband in 2017 het KAW-rapport 'woningmarktanalyse Noordoost Fryslân' laten opstellen. Dit rapport betreft een analyse van de demografische ontwikkelingen op de woningmarkt in Noardeast-Fryslân. Dit rapport moet voor de komende periode leidend zijn voor de nieuwe gemeente ten aanzien van woningen.

Mobiliteit

De toegenomen mobiliteit van mensen betekent ook dat niet alle voorziening overal meer overeind hoeven te blijven. Economisch is dit ook niet meer houdbaar en heeft ook schaalvergroting hier zijn intrede gedaan. De kwaliteit van voorzieningen worden telkens meer van belang. Inwoners eisen meer dan vroeger. Woonkwaliteit en kwaliteit van voorzieningen zoals onderwijs bepalen zo de leefbaarheid van het platteland.

Huursector

Met de woningstichtingen zijn tot de periode 2023 afspraken gemaakt. Door de terugloop van de bevolking zullen er minder sociale woningen noodzakelijk zijn. De woningstichtingen hebben plannen voor vervangende nieuwbouw in de dorpen. De FNP vindt dat er woningen moeten blijven voor alle inkomensgroepen, dus levensloopbestendige woningen voor senioren en betaalbare woningen voor jongeren. De huurwoningen moeten zoveel als mogelijk over het hele gebied in Noardeast-Fryslân verdeeld worden.

Particuliere sector

Uitbreiding van dorpen aan de buitenkant is met het oog op de terugloop van de bevolking in onze regio geen optie meer. De FNP vindt dat inbreiding – opvullen van vacante kavels – in alle dorpen mogelijk moet zijn, al dan niet in combinatie met vervangende bouw.

Verwaarloosde panden

De FNP vindt dat er degelijk beleid moet komen om verkrotting te voorkomen. Verkrotting zal leiden tot een verwaarloosde uitstraling van dorpen en dat is erg onwenselijk.

Waarborgfonds

De FNP vindt dat er een waarborgfonds moet komen voor huiseigenaar die hun woning niet verkocht krijgen. De gemeente moet hiervoor contact zoeken met de Provincie en andere instanties zoals het waddenfonds.

Bodemdaling

De FNP vindt dat het gemeentebestuur er alles aan moet doen om schade aan bebouwing door bodemdaling te voorkomen. Hiervoor moet het gemeentebestuur goede afspraken maken met derden, die zich bezig houden met de exploitatie van ondergrondse (energie) boringen binnen en buiten de gemeentegrenzen.

Bedrijfswoningen in het buitengebied

De FNP vindt dat er in het buitengebied geen particuliere nieuwbouwwoningen kunnen komen. Hierdoor zullen de dorpskernen leeglopen. Het bouwen van zogenoemde tweede bedrijfswoningen zullen aan strenge eisen gebonden moeten worden.

Speciale woningen

Vanwege de vergrijzing wil de FNP de toekenning van kangoeroewoningen versoepelen; immer het Rijk vindt dat wij langer zelfstandig moeten blijven wonen en een kangoeroewoning is dan een prima optie. Ook 'tiny houses' kunnen hier een goede oplossing bieden.

6. Openbare ruimte

Verkeer en vervoer en groenbeheer

Onze wegen, fietspaden en waterwegen moet van voldoende kwaliteit zijn. Wij streven naar de best mogelijke ontsluiting van kernen, zoals de rondweg om Wânswert en de regio Kollum op de Skieding.

Veilige fietspaden hebben prioriteit. Het zware en grote landbouwverkeer in vooral het voorjaar en de zomer is een extra gevaar op de wegen. Een educatief programma voor tractorrijders en schoolkinderen kan helpen om dit veiliger te maken. Landbouwverkeer moet zoveel mogelijk om de dorpen geleid worden. Er moet een fietsplan komen voor de bereikbaarheid en veiligheid van fietsers.

De FNP wil een duurzaam beleidsplan Openbaar Groen. Het bermbeheer moet ecologisch uitgevoerd gaan worden. Bloemen, bijen en vlinders zullen op die manier weer terugkomen in onze leefomgeving. Ook boeren kunnen gestimuleerd worden om de randen van landerijen in te zaaien met bloemenzaad. In samenwerking met natuurorganisaties kan natuur- en milieueducatie aangeboden worden.

Nacht in de nacht

De FNP vindt dat de nacht ook echt nacht moet zijn in Noardeast-Fryslân en is tegen lichtvervuiling. De FNP wil in het beleid van lichthinder een zwaarder punt maken.